

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 12

Рівне - 2018

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 12. – Рівне: РДГУ, 2018. – 166 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 31 травня 2018 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Зміст	3
Вступ	6
Альтмарк А. Психологічний аналіз особистісного та професійного зростання майбутніх психологів.....	7
Бакун К. Розвиток соціального інтелекту як чинник успішної адаптації особистості.....	9
Бенещук А. Особливості формування інтелектуальної готовності старших дошкільників до навчання у школі	11
Берестень Т. Експериментальне дослідження впливу середовища на формування поведінки девіантного підлітка	13
Бігун Л. Дослідження мотивації навчальної діяльності молодших школярів.....	15
Бунечко Ю. Вплив рівня домагань на прагнення особистості до самоактуалізації	16
Бутенко С. Значення духовності в розвитку особистості.....	18
Войчук А. Психологія мотивації до навчання учнів	21
Волович М. Образ ефективного лідера у соціальній психології	22
Воробей І. Психологічні особливості формування стресостійкості як фактора успішної учбової діяльності студентів-психологів	24
Гандзюк К. Соціально-психологічні чинники становлення статевої ролі ідентифікації підлітків	26
Главінська Е. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників як механізм соціалізації	30
Горбова А. Зміст поняття «життєва перспектива».....	32
Гордійчук О. Причини виникнення професійного вигорання у медичних працівників	34
Іваник С. Особливості прояву агресивності у студентської молоді	38
Ісічук О. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості: історіографія проблеми	40
Карпик О. Психологічні детермінанти виникнення конфліктів старшокласників з педагогами.....	43
Коноплицька Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	45
Корчакова В. Соціально- відповідальний маркетинг як інструмент психологічного впливу на споживача	47
Кузьмич Г. Психологічні особливості проявів булінгу	50
Лавренчук К. Основні причини виникнення тривожності у молодшому шкільному віці.....	52

Лавренко В. Розвиток пізнавальних процесів у період дошкільного дитинства	54
Левчук А. Смесложиттєві орієнтації як чинник професійного становлення майбутніх психологів	55
Левчук Л. Психологічні особливості визначення готовності дитини до навчання у школі.....	57
Лехкобит В. Динаміка формування рефлексії у майбутніх психологів під час професійної підготовки.....	60
Лехкобит М. Інтернет-залежність підлітків як актуальна проблема сьогодення	62
Лисюк І. Психологічний зміст поняття «самоусвідомлення особистості».....	64
Ліщук І. Психологічні особливості особистісної рефлексії студентів-психологів.....	66
Лоза С. Саногенне мислення та психічне здоров'я особистості.....	68
Лозицька К. Психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді	70
Максимчук В. Психологічні особливості вияву лідерських якостей у студентів-психологів	73
Мартинюк А. Емоційний стан старшокласників перед ЗНО.....	75
Марчук М. Психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості	77
Матухно Є. Методи проєктивної психології: можливості та перспективи	80
Мельник І. Вплив емоційних станів тривоги та страху на особистість	83
Мирончук Д. Вплив стилю сімейного виховання на міжособистісні стосунки підлітків	85
Мислінчук Ю. Дослідження соціально-психологічних особливостей здатності особистості до емпатії.....	88
Михайлова І. Вплив мікросоціуму на формування самооцінки.....	91
Намлієва Г. Особливості особистісних змін військовослужбовців внаслідок участі в АТО	94
Недільська А. Формування психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності	97
Нетреба С. Теоретичний аналіз соціально-психологічної адаптації особистості	100
Нечидюк М. Особливості застосування арт-засобів в системі розвитку емоційного інтелекту	102
Одейчук І. Фізіологічні та психологічні симптоми стресу як загального адаптаційног осиндрому.....	104
Олійник К. Психологічні особливості впливу емоційного вигорання на професійну діяльність в дорослому віці	106

Онисковець Б. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді	108
Остапенко М. Дослідження типів темпераменту у сучасних студентів	110
Першко О. Екологічні цінності як чинник особистісного ставлення підлітків.....	113
Погулясва М. Психолого-педагогічні чинники розвитку творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ	115
Похильчук А. Психологічні особливості самооцінки чоловіків та жінок	117
Прокопович І. Психофізіологічні складові творчого потенціалу особистості.....	119
Работій М. Модель розвитку позитивної «Я-концепції» майбутніх практичних психологів	121
Рєбій І. Експериментальне дослідження взаємозв'язку особистісної рефлексії та креативності	124
Речун Н. Психологічні чинники конфліктної поведінки у юнаків	126
Рудь О. Взаємозв'язок рівня емоційного інтелекту із допінг-стратегіями особистості.....	129
Савгира В. Особливості ставлення дітей старшого дошкільного віку до батьківських вимог і заборон	131
Сардарян М. Психологічні особливості творчої особистості.....	134
Свінтозельська К. Особливості впливу Я-концепції на професійне самовизначення старшокласників	137
Солодка В. Експериментальне дослідження проблеми саморегуляції як важливої функції психіки людини	139
Строїнська Д. Психологічні особливості кропінь-стратегій особистості	141
Сукнацька А. Самотність і особливості її переживання в юнацькому віці ...	144
Товстун Р. Заздрість як соціально-психологічний феномен	147
Хомік Т. Психологічний аналіз проблеми стресостійкості студентів у сучасній психологічній науці.....	149
Чебан Д. Мотиви, які сприяють успішному навчанню студентів.....	151
Чмелюк Т. Формування та розвиток моральних якостей дошкільників засобами казкотерапії	152
Шахрайчук І. Психологічні основи формування структури цінностей сучасної молоді	154
Широких А. Роль самоідентифікації у життєвому проектуванні особистості.....	157
Якимчук М. Комунікативна креативність як компонент самопізнання індивіда	158
Марценюк А. Психологічні особливості ставлення до сексу в особистості у періоді ранньої дорослості	161

Романюк В. Функціональні резерви організму та здоров'я людини..... 165

Отже, креативність завдає більшого впливу на прогресивну підсистему саморозвитку, забезпечуючи особистість можливістю поводитися оригінально та нестандартно, рухаючись до індивідуального успіху; особистісна рефлексія – на інтегресивну підсистему, надаючи акту розвитку етичного виміру, реалізуючи усвідомлення самого себе у відносинах з іншою людиною.

Рефлексія завдає негативного впливу на прогресивну підсистему саморозвитку. Схильність особистості до самокопання, тривожності, зосередженості на власних переживаннях, як і її відірваність від реальної мети, втеча у фантазії, мрії, роздуми, перешкоджають здійсненню ефективної діяльності, спрямованої на досягнення індивідуального успіху.

Список використаних джерел

1. Аникина В. Г. Культурно-диалогический подход в психологическом исследовании рефлексии / В. Г. Аникина // Психология. Журнал Высшей школы экономики. – 2013. – № 2, Т. 10. – С. 46–74.
2. Карпов А. В. Психология рефлексивных механизмов деятельности / А. В. Карпов. – М. : Институт психологии РАН, 2004. – 424 с.
3. Кулюткин Ю. Н. Рефлексивная регуляция мыслительных действий / Ю. Н. Кулюткин // Психологические исследования интеллектуальной деятельности / под ред. О. К. Тихомирова. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. – С. 22–28.
4. Любарт Т. Психология креативности / Т. Любарт, К. Муширу, С. Торджман, Ф. Зенасни. – М. : Когито-Центр, 2009. – 216 с.
5. Семенов И. Н. Рефлексия в организации творческого мышления и саморазвитии личности / И. Н. Семенов, С. Ю. Степанов // Вопросы психологии. – 1983. – № 2. – С. 35–42.

УДК 159.922.8-056.49

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ ЮНАКІВ

Речун Надія, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Хунавцева Н.О., доцент, кандидат психологічних наук

Актуальність дослідження чинників конфліктної поведінки в юнацькому віці обумовлена специфічними явищами, що свідчать про перехід від дитинства до дорослості, що супроводжується якісною перебудовою усіх сторін розвитку особистості і необхідністю погоджувати свої потреби з вимогами суспільства. Це викликає значні труднощі, які стають причиною виникнення суперечностей у розвитку юнацтва, що можуть протікати в гострій формі, зумовлюючи сильні емоційні

переживання, порушення у поведінці, у їх взаєминах з дорослими та ровесниками. Перед вченими постає завдання – визначення реагування у конфліктній поведінці юнаків, що в кінцевому результаті приведе до позитивної взаємодії між конфронтуючими сторонами.

Щодо розгляду проблеми конфліктної поведінки можна виокремити праці ряду науковців, а саме : О.Ф. Бондаренка, Ф.М. Бородкіна, Ф.Є. Василюка, Н.В. Грішиної, Р. Дарендорфа, М. Дойча, О.О. Єршова, А.Т. Ішмуратова, Л.М. Карамушка, Л. Козера, І.Н.Коряка, К. Левіна, Г.В. Ложкіна, Е. Мейо, Т. Парсонса, Л.О. Петровської, М.І. Пірена, К.К. Платонова, Н.І. Пов'якель, К. Хорні, З.Фрейда.

Деякі автори виділили окремі внутрішні детермінанти поведінки (С.Л. Рубінштейн, Д.І. Узнадзе, О.М. Леонтьєв, К.А. Абульханова-Славська). У працях інших авторів (Н.В. Грішиної, Є.І. Степанова, Н.А. Макачук) зроблені спроби виділити детермінанти власне конфліктної поведінки. В.М. Басова та А.І. Шкіль вивчали конфліктність у молодіжних та студентських групах.

Щодо розгляду конфлікту в широкому понятті, то він визначається як зіткнення протилежно спрямованих, взаємовиключних тенденцій окремо взятого епізоду в свідомості, у міжособистісних взаємодіях або міжособистісних стосунках індивідів чи груп людей, пов'язане з негативними емоційними переживаннями [5, 164].

Стосовно суб'єктів науковці виокремлюють чотири типи конфліктів: внутрішньоособистісний (як правило, наслідок амбівалентних прагнень суб'єкта), міжособистісний (виявляється у конфронтації з приводу потреб, мотивів, цілей, цінностей чи становлень), особистісно-груповий (виникає внаслідок невідповідності поведінки особистості груповим нормам та очікуванням), міжгруповий конфлікт (виникає внаслідок зіштовхування стереотипів поведінки, норм, цілей, цінностей різних груп (міжорганізаційні, міждержавні, та ін. конфлікти)) [3, 32].

В існуючій класифікації конфліктів варто розглянути роботи М. Дойча, який виділив так званий продуктивний конфлікт, що позитивно впливає на динаміку та результативність соціально-психологічних процесів й служить джерелом самовдосконалення та саморозвитку особистості та деструктивний конфлікт, який спричиняє розлад взаємодії та взаємин взагалі.

Для нашого дослідження важливо звернути увагу на предмет дослідження, а саме, чинники конфліктів у юнацькому віці. Вчені дають різні вікові рамки даному періоду онтогенезу. І.Ю. Кулагіна виділяє старший шкільний вік – рання юність (16-17 років), юність

– від 17 до 20-23 років. В.С. Мухіна визначає юність як період після отрочтва до дорослості (вікові межі від 15-16 до 21-25 років) [2].

Проаналізувавши передовий психологічний досвід у вивченні даної проблеми, ми виділили наступні чинники, що зумовлюють інтерперсональну конфліктну взаємодію: активізація внутрішньоособистісних суперечностей; особистісні властивості юнаків (тривожність, агресивність, ригідність, фрустрованість, акцентуовані риси та інтернальність локусу контролю) [4, 116]; суттєві особистісні відмінності між батьками, педагогами – людьми середніх років і дітьми – юнаками; несприятливі психологічні умови для комунікативної взаємодії з ровесниками (егоцентричність та ін.); відсутність довіри до оточення у вирішенні проблем особистісного та професійного самовизначення [1]; «конфліктна субкультура», що характеризується негативним самоствердженням, підсиленою ідеалізацією «сильної особистості» (І. Трухін).

Отже, конфліктна поведінка має складноструктуровану детермінацію, змістом якої виступають внутрішні особистісні чинники, а підґрунтям – зовнішні несприятливі соціальні умови, в яких формується особистість юнака. Зважаючи на психологічні чинники, що провокують конфлікти в юнацькому віці, можемо зробити наступний висновок: для того, аби конфлікт був продуктивним, необхідно нівелювати негативний вплив на психіку шляхом створення сприятливих умов для формування і розвитку особистості юнаків; проведення просвітницької роботи, спрямованої на поширення, популяризацію конфліктологічних знань, формування конфліктологічної та конфліктної компетентності, а також на підвищення загальної комунікативної культури; зміцнення взаємної поваги й довіри у юнаків до оточення; медіаторство; проведення психотерапії, психологічного консультування та соціально-психологічного тренінгу для усунення суб’єктивних деструктивних впливів.

Список використаних джерел

1. Винославська О.В. Психологічні особливості студентської групи / О.В. Винославська // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – №7 – С. 65-70.
2. Вікова психологія / Під ред. В. Є. Клочко. – К, 2003. – 475с.
3. Жевакіна Н.В. Особливості виникнення і перебігу конфліктів у соціальній роботі / Н.А. Жевакіна // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2014. – № 4. – С. 31-37
4. Макарчук Н.А. Особистісні детермінанти розв’язання конфліктних ситуацій у пізньому юнацькому віці: Дис. ...канд. психол. наук. – К., 2005.– 251 с.

5. Назарова Д.В. Психолого-педагогічне вирішення конфліктних ситуацій серед молодших школярів. / Вісник НТУУ —КПІІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2010. – № 3. – С.163-167.

УДК 159.9

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РІВНЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ІЗ КОПІНГ-СТРАТЕГІЯМИ ОСОБИСТОСТІ

Рудь Ольга, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Мазяр В. М., кандидат психологічних наук, старший викладач

Аналізуючи психологічну літературу, важливо звернути увагу, що на сьогодні не існує єдиної думки стосовно витоків емоційного інтелекту. У психологічній науці є два види опонентів, що дискутують стосовно походження та можливих шляхів розвитку емоційного інтелекту. Перші психологи стверджують, що рівень EQ закладений у генах як певна біологічна властивість мозку. Їх опоненти ж вказують на те, що його можна розвинути та нарощувати. І. Андреева зазначає, що за результатами одного з досліджень виявилось, що рівень емоційного інтелекту дитини пов'язаний з аналогічною якістю його матері, проте з батьківськими характеристиками зв'язок не простежується. Цей факт спростовує «генетичну» теорію і працює на користь «виховної», адже гени успадковуються від батьків у рівній мірі[1].

Окрему увагу вчені приділяють гендерним відмінностям, зокрема тому, наскільки особистості прищеплено якості відповідної статі. Виявляється, ні суто чоловічий, ні суто жіночий тип характеру не сприяє високому EQ. Найкращий варіант – це андрогінність, тобто поєднання якостей обох статей. І. Андреева стверджує: «Андрогінність як передумова емоційного інтелекту може формуватися в результаті певної стратегії виховання в родині, за якої у дівчаток розвивається самоконтроль і витримка, у той час, як прояви співпереживання і ніжних почуттів у хлопчиків не наштовхуються на осуд дорослих. Андрогінні особистості залежно від ситуації можуть бути то незалежними і сильними, то м'якими, турботливими і люблячими» [1].

Узагальнюючи теоретичний аналіз підходів до поняття емоційного інтелекту, доцільно зосередити погляд на сучасному етапі генезису. На сьогодні сучасна наука репрезентує декілька моделей емоційного інтелекту. Зокрема, концепції Дж. Мейера та П. Селовея, що відносяться до моделей здібностей. Інші ж представлені поглядами Д.Карузо, К. Ізарда, Д.Гоулмана,

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 12

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 1.06.2018 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 13,8. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету